

LÄRSAM *Kontinuerligt lärande i samverkan – utveckling av framtidens lärstigar*

Lärsam-projektets framtidsverkstäder

Tre verkstäder: **torsdag 3.4 kl. 9-12, måndag 28.4 kl. 13-16, tisdag 20.5 kl. 12-15**

under ledning av **Emmi Ruth**, en erfaren facilitator från InnoLearn, specialiserad på framtidstänkande, lärande och organisationsutveckling.

För ledare och nyckelpersoner i Lärsam-organisationerna med målet att stärka framtidsberedskapen och det kontinuerliga lärandet samt skapa nätverk för att forma framtiden tillsammans!

Framtidsverkstäderna arrangeras inom projektet Lärsam och finansieras via EU:s strukturfondsprogram. Mera om projektet Lärsam: www.abo.fi/larsam

**Svenska
kulturfonden**

Framtidsverkstäderna

Verktygslåda: Metodkort

Lärsam-projektet

LÄRSAM

Facilitator:
Emmi Ruth

Framtidsverkstäder

Hur använda metodkorten i verktygslådan

- Metodkorten fungerar som en praktisk verktygslåda för dig som vill arbeta med omvärldsanalys, framtidstänk och strategisk utveckling i din organisation. Varje kort beskriver en metod med syfte, när den lämpar sig att använda, hur den går till och tips för genomförandet.
- Du kan använda korten för att:
 - Planera en workshop eller process
 - Välja metod utifrån syfte och sammanhang
 - Introducera metoder för kollegor eller samarbetspartner
 - Variera arbetssätt och skapa struktur i framtidsarbete
- Metoderna kan kombineras fritt beroende på behov – från snabba idéövningar till mer fördjupande analys. Välj det som passar ert sammanhang och forma en process som stödjer er långsiktiga utveckling.
- Feedback och frågor? Skicka e-post till Emmi [emmi@innolearny.fi]

Framtidsverkstäder

Innehåll

Metodkorten

Megatrender, PESTELI

What if, scenarier, Futures Wheel, framtidskompetenser

Kontextkarta, Future users, White spots, Crowd Clovers, Pathfinders, Crazy eights

Backcasting, trendcanvas, omvärldsjournal, framtidsbulletin, frukostspaning, omvärldsvecka/mässa

Prototyp/experimentkort, roadmap

Framtidsverkstädernas metoder

Megatrender

Källa: Sitras megatrendkort

30 min

Syfte: Att förstå och reflektera kring breda samhällsförändringar som kan påverka organisationens framtid.

Vad är megatrender?

Megatrender är långsiktiga, globala utvecklingsriktningar som formar samhälle, ekonomi, teknologi och miljö under decennier. Exempel är klimatförändring, digitalisering, urbanisering och demografiska skiften.

När används metoden?

- I början av framtids- eller strategiarbete
- För att fördjupa omvärldsanalys
- För att skapa gemensam förståelse för framtida påverkansfaktorer

Hur går det till?

- Välj 2–3 megatrender som ni vill fokusera på (kan vara förutvalda eller valda gemensamt).
- Reflektera i grupp:
 - Vad innebär denna trend för vår verksamhet?
 - Vilka möjligheter och risker kan den föra med sig?
 - Hur berör den våra användare, studerande eller intressenter?
- Knyt till praktisk verksamhetsutveckling:
 - Vad borde vi utforska mer?
 - Vad borde vi förändra, testa eller förbereda oss för?

Tips:

- Använd visuellt underlag, t.ex. [Sitras megatrender](#) eller framtidskort
- Fördjupa analysen med PESTEL eller scenariometodik
- Sammanfatta insikter på post-it eller digital tavla för vidare arbete

Framtidsverkstädernas metoder

PESTELI

PESTELI-MODELLEN
P politiska faktorer
E ekonomiska faktorer
S sociala faktorer
T teknologiska faktorer
E ekologiska faktorer
L lagstiftningsfaktorer
I industri / branschspecifika faktorer

30–45 min

Syfte: Att identifiera förändringskrafter i omvärlden som kan påverka organisationens strategiska inriktning, verksamhet eller lärmiljöer.

Vad är PESTELI?

Ramverk för att analysera omvärldsfaktorer:

P politiska faktorer | E ekonomiska faktorer | S sociala faktorer |
T teknologiska faktorer | E ekologiska faktorer | L lagstiftningsfaktorer |
I industri/branschspecifika faktorer

När används metoden?

- Strategiarbete, framtidsanalys, verksamhetsutveckling, årsklockor, scenarier, idéutveckling.

Hur går det till?

- Välj ett fokusområde eller tema (t.ex. framtidens lärande, hållbarhet, kompetensbehov).
- Gå igenom de sju PESTELI-faktorerna en i taget och diskutera:
 - Vilka aktuella förändringar ser ni inom detta område?
 - Hur påverkar detta vår verksamhet eller målgrupp?
- Samla insikter under varje kategori. Skriv upp signaler, trender eller utmaningar.
- Avsluta med en kort sammanfattning: Vad ser ni som mest relevant att följa upp eller agera på?

Tips:

- PESTEL-rotering: Löpande ansvarsfördelning:
- PESTEL-årsklocka / planera 6 tillfällen på ett år med fokus på en av faktorerna per gång

ANALYSERA TRENDKORT UTIFRÅN PESTELI-LINSER

P - Politiska: Hur påverkar trenden styrning, lagstiftning eller offentliga beslut?

E - Ekologiska: Vilka är kopplingarna till hållbarhet, klimat eller miljöpåverkan?

E - Ekonomiska: Vad betyder trenden för resurser, finansiering eller ekonomiska villkor?

L - Lagstiftning: Aktuella eller kommande regler och riktlinjer som berör oss?

S - Sociala: Vilka beteenden, värderingar eller behov förändras?

T - Teknologiska: Vilken roll spelar teknikutveckling – möjliggörare eller utmaning?

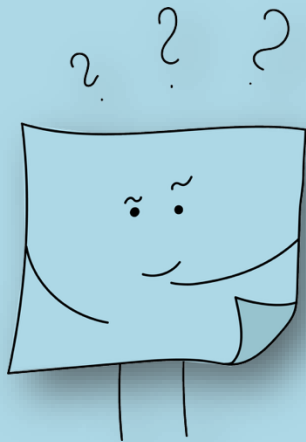
I - Branschspecifika: Vad innebär trenden för just vår sektor och vårt ekosystem?

FLYTTA
DE 1-2 VALDA
TRENDKORTEN HIT

VÄLJ 3 PESTELI-LINSER FÖR ER ANALYS

Framtidsverkstädernas metoder

WHAT IF

20–30 min

Syfte: Att väcka nyfikenhet, stimulera kreativt och strategiskt tänkande samt koppla insikter från omvärldsanalys till möjliga framtida utvecklingsspår.

Vad? "Tänk om?"-frågor används för att öppna upp framtidsstänkandet, utmana invanda antaganden och utforska alternativa scenarier. De hjälper oss att tänka längre fram än dagens verklighet.

När används metoden?

- Scenarioutveckling, trendanalys, strategiutveckling, idéarbete, framtidsvisionering.

Hur går det till?

- Utgå från en trend, en insikt eller ett scenario.
- Formulera öppna och spekulativa frågor som börjar med "Tänk om...", t.ex.:
 - Tänk om AI ersätter all administration i vår sektor?
 - Tänk om utbildning blir helt platsoberoende?
 - Tänk om klimatkrisen kräver att vi omformar all undervisning?
- Diskutera i grupp:
 - Vad skulle det innebära för oss?
 - Vad behöver vi förbereda oss på?
 - Vilka möjligheter och risker ser vi?

Tips:

- Testa att vända på frågan för att utmana perspektiv, t.ex. "Tänk om vi inte behöver någon fysisk skola längre?" → "Tänk om den fysiska skolan blir viktigare än någonsin?"
- Använd gärna post-its eller digital arbetsbotten för att samla frågor och idéer.
- Kombinera med en PESTELI-analys eller scenarier för att skapa djupare diskussioner.

ANALYSERA MED HJÄLP AV WHAT IF -FRÅGOR

Tänk om utvecklingen går mycket snabbare än vi tror...

(Hur påverkar det vår verksamhet, våra beslut och vår beredskap?)

Tänk om en ny teknik eller policy förändrar förutsättningarna helt...

(Vilka av våra nuvarande arbetssätt skulle inte längre fungera?)

Tänk om samhällets värderingar förändras radikalt...

(Vilken roll skulle vår organisation ha i ett sådant samhälle?)

UTGÅ IFRÅN TRENDERNA OCH INSIKTERNA I FÖRRA SKEDET

Tänk om vår målgrupps behov ser helt annorlunda ut om 5 år...

(Hur skulle vi behöva anpassa våra tjänster, strukturer eller kompetenser?)

Tänk om en kris (global, lokal eller digital) förändrar allt över en natt...

(Vilka delar av vår verksamhet är mest sårbara? Vad kan vi lära av det?)

Tänk om vi vill vara en pionjär i stället för att reagera på förändringar...

(Vilka beslut eller satsningar skulle vi behöva göra redan idag?)

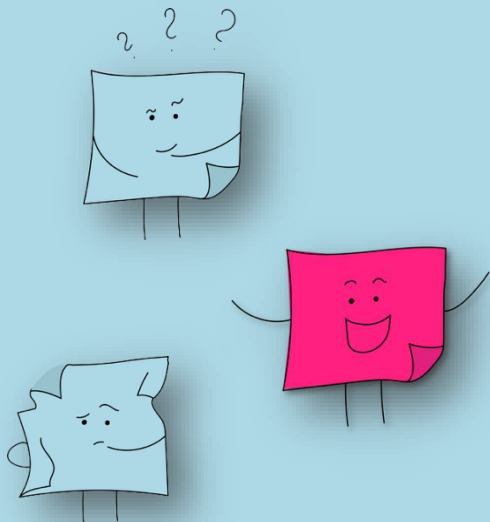
Tänk om vi har blinda fläckar i hur vi tolkar trenden...

(Vilka perspektiv saknas? Vem borde vi lyssna på?)

VÄLJ 3 WHAT IF FRÅGOR ATT DISKUTERA

Framtidsverkstädernas metoder

SCENARIER

45–90 min

Syfte: Att skapa gemensamma bilder av olika framtidsmöjligheter, förbereda sig för osäkerhet och identifiera strategiska vägval.

Vad?

Scenarier är beskrivningar av möjliga framtider. De hjälper oss att förstå hur olika trender och osäkerheter kan samverka och påverka vår verksamhet, och att tänka bortom det sannolika mot det möjliga.

När används metoden?

- Omvärldsanalys, strategiarbete, visionsformulering, framtidskompetensanalys.

Hur går det till?

- Välj ett tema – t.ex. utbildningens framtid, arbetsliv, digitalisering eller hållbarhet.
- Beskriv 2–4 olika framtidsscenarier:
 - Variationer i t.ex. samhällsutveckling, teknologi, ekonomi eller klimat.
 - Tänk på att inkludera både hoppfulla och utmanande scenarier.
- Analysera i grupp:
 - Vad kännetecknar denna framtid?
 - Hur påverkas vår verksamhet?
 - Vilka framtidskompetenser eller förändringar behöver vi?
- Diskutera vad som är gemensamt över flera scenarier – där kan det finnas robusta strategier.

Tips:

- Använd gärna scenarier med tydligt olika karaktär: t.ex. utopisk, dystopisk och realistisk.
- Kombinera med PESTELI-analys för att skapa en djupare förståelse för drivkrafter bakom varje scenario.
- Du kan använda färdiga scenarier eller skapa egna tillsammans med gruppen.

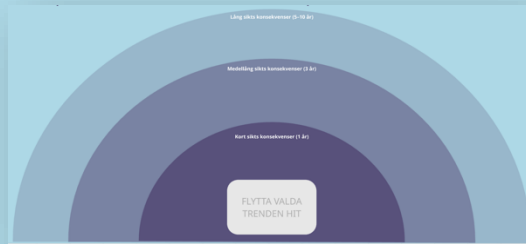
Framtidsverkstädernas metoder

FUTURES WHEEL

Syfte: Att bredda tänkandet kring möjliga följder av en förändring, identifiera oväntade konsekvenser och skapa en djupare förståelse för komplexa samband.

Vad?

Futures Wheel är en metod för att utforska konsekvenser av en förändring, trend eller idé genom att visuellt kartlägga dess första, andra och tredje ordningens effekter.

30–60 min

När används metoden?

- Omvärldsanalys, strategiutveckling, riskanalys, idéutvärdering.

Hur går det till?

- Placera en förändring/trend/idé i mitten av ett papper eller en digital tavla. Exempel: "AI i undervisningen" eller "Långvarig elbrist".
- Ring 1 (kortsikts konsekvenser): Skriv ut direkta konsekvenser runt mitten. Vad händer direkt som följd av förändringen?
- Ring 2 (medellångsikts konsekvenser): Skriv ut följderna av varje konsekvens från ring 1. Vad händer som ett resultat av de direkta effekterna?
- Ring 3 (långsikts konsekvenser): Fortsätt till en tredje nivå och fundera på långsikt.
- Diskutera i grupp:
 - Vilka effekter är önskvärda? Vilka är riskabla?
 - Vad kan vi påverka? Vad kräver beredskap?

Tips:

- Kombinera gärna med PESTELI för att få in olika perspektiv på konsekvenserna.
- Färglägg ringarna eller skriv ut dem på post-it-lappar för att skapa översikt.
- Gör flera Futures Wheels på olika trender och jämför resultat.

FUTURES WHEEL

Hur påverkar valda trenden vår verksamhet, våra kompetensbehov och arbetssätt?

Lång sikts konsekvenser (5-10 år)

Medellång sikts konsekvenser (3 år)

Kort sikts konsekvenser (1 år)

FLYTТА VALDA
TENDEN HIT

Framtidsverkstädernas metoder

FRAMTIDSKOMPETENSER

Syfte: Att stärka beredskapen för förändring, rusta individer och team för framtidens arbetsliv samt rikta kompetensutvecklingen strategiskt.

Vad?

Att identifiera de kunskaper, färdigheter och attityder som människor och organisationer behöver för att navigera i en föränderlig framtid.

30–60 min

När används metoden?

- Strategiskt kompetensarbete, utveckling av lärande organisation, framtidsvisioner.

Hur går det till?

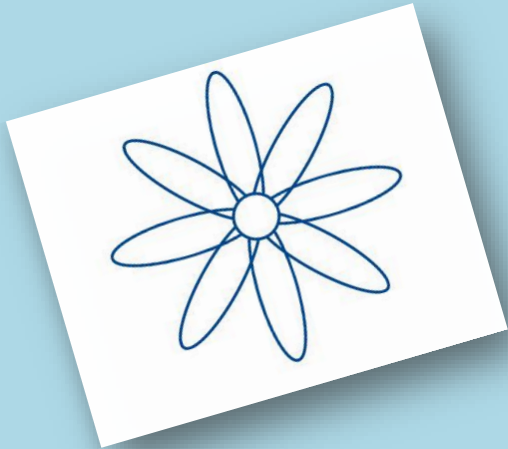
- Utgå från insikter från omvärldsanalys eller scenarier. Vilka trender och utmaningar ser ni i framtiden?
- Diskutera i grupp eller enskilt:
 - Vilka kompetenser blir viktigare i ljuset av dessa förändringar?
 - Vad krävs för att kunna agera i nya situationer?
- Använd kompetenskort och välj de kompetenser som är mest relevanta för er kontext.
- Prioritera:
 - Välj 3–5 kärnkompetenser att fokusera på.
 - Tänk både på individ- och organisationsnivå.
- Diskutera vad det innebär konkret:
 - Hur ser kompetensen ut i praktiken?
 - Hur kan ni utveckla den? Hur kan den synas i er kultur?

Tips:

- Knyt framtidskompetenser till vision, värderingar och mål.
- Kombinera gärna med en övning där ni beskriver "hur denna kompetens syns i vardagen".
- Använd visualisering (t.ex. kompetenshjul) för att få översikt.
- Skapa egna definitioner för att förankra kompetenserna i er verksamhet.

Framtidsverkstädernas metoder

KONTEXTKARTA CONTEXT MAP

30–45 min

Syfte: Att identifiera och synliggöra de viktigaste teman eller dimensioner som påverkar ett komplext problem eller ett framtidsområde.

Vad?

Context Map är en metod för att fånga de viktigaste teman, dimensioner och faktorer som påverkar ett komplext problem eller framtidsområde. Genom att strukturera upp helhetsbilden blir det lättare att identifiera möjligheter, risker och behov av vidare analys.

När används metoden?

- När ni vill få en gemensam överblick över en utmaning eller möjlighet, till exempel inför en framtidsanalys eller för att rama in ett nytt utvecklingsområde.

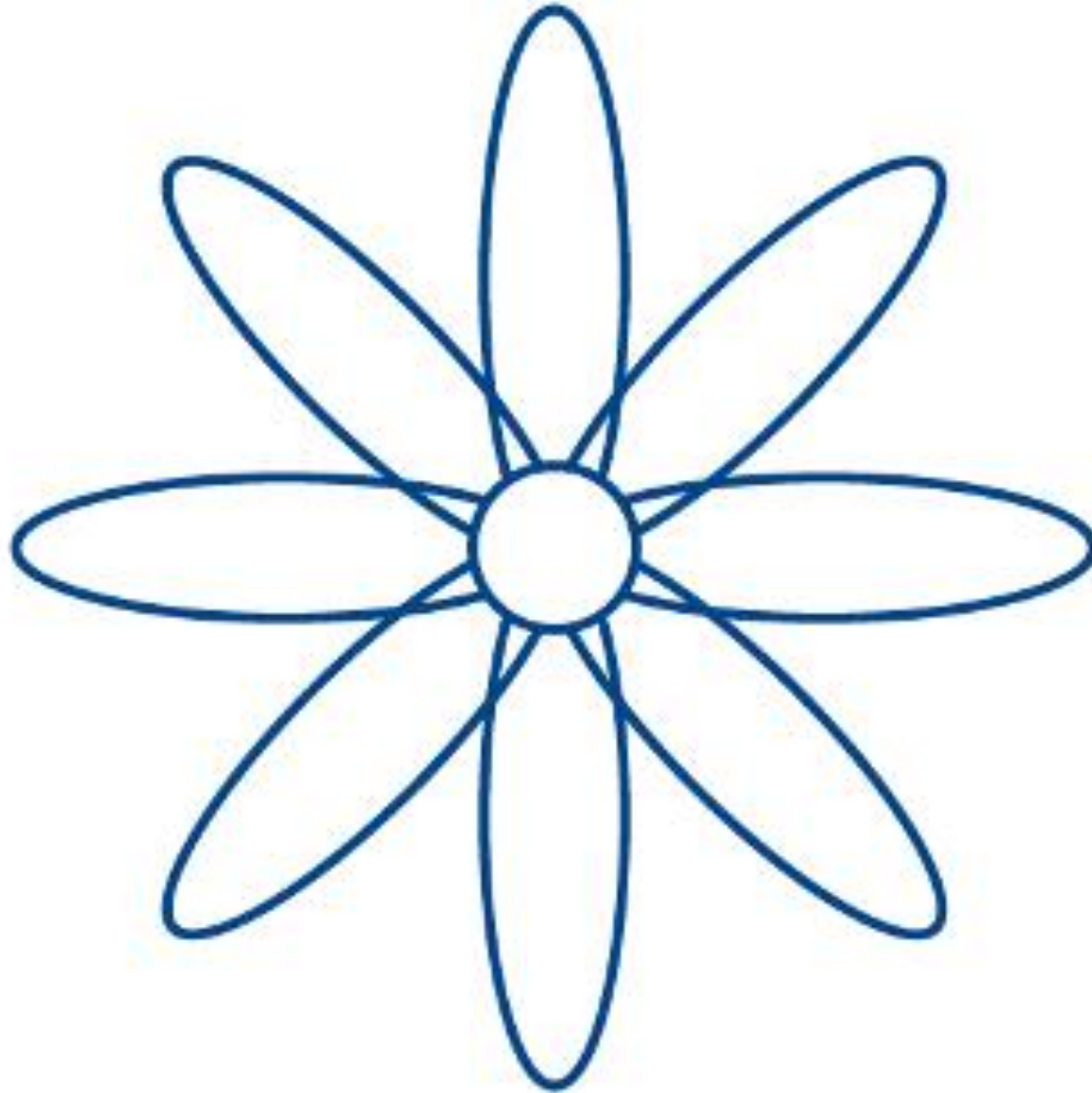
Hur går det till?

- Gruppen brainstormar faktorer eller teman som påverkar frågeställningen. Dessa sorteras i 8 huvuddimensioner (t.ex. användare, teknik, policy, värderingar). För varje dimension reflekterar man kring vad som händer idag och vad som är under förändring.
- Resultatet är ett gemensamt kunskapsunderlag som hjälper er att ställa rätt frågor och identifiera var innovation eller förändring kan behövas.

Tips:

- Context Map är särskilt användbar i början av en process eller som förberedelse inför scenarioarbete eller val av strategiska fokusområden.

KONTEXTKARTA / CONTEXT MAP

Källa: Playbook for Strategic Foresight and Innovation

FUTURE USERS

45-60 min

Vad?

När används metoden?

- ## Hur går det till?

- ### Tips:

- Gör detta i par eller små grupper och jämför resultaten. Ni kan också bygga vidare genom att identifiera vilka framtidskompetenser, tjänster eller stödbehov som hänger ihop med framtida användare.

FUTURE USERS

1. Börja med en nuvarande användare

Rita en ruta som representerar din primära användare i dag. Namnge användaren och notera personens nuvarande ålder. Du kan skapa en mer detaljerad persona med hjälp av t.ex. intervjuer, generationsstudier, enkäter eller marknadsrapporter.

2. Gå bakåt i tiden

Rita en andra ruta som visar samma person för t.ex. 10 år sedan (eller så långt tillbaka som är relevant för din verksamhet). Koppla rutorna med en pil. Beskriv personens värderingar, beteenden och val då – och hur de förändrats fram till idag.

3. Identifiera framtidens unga användare

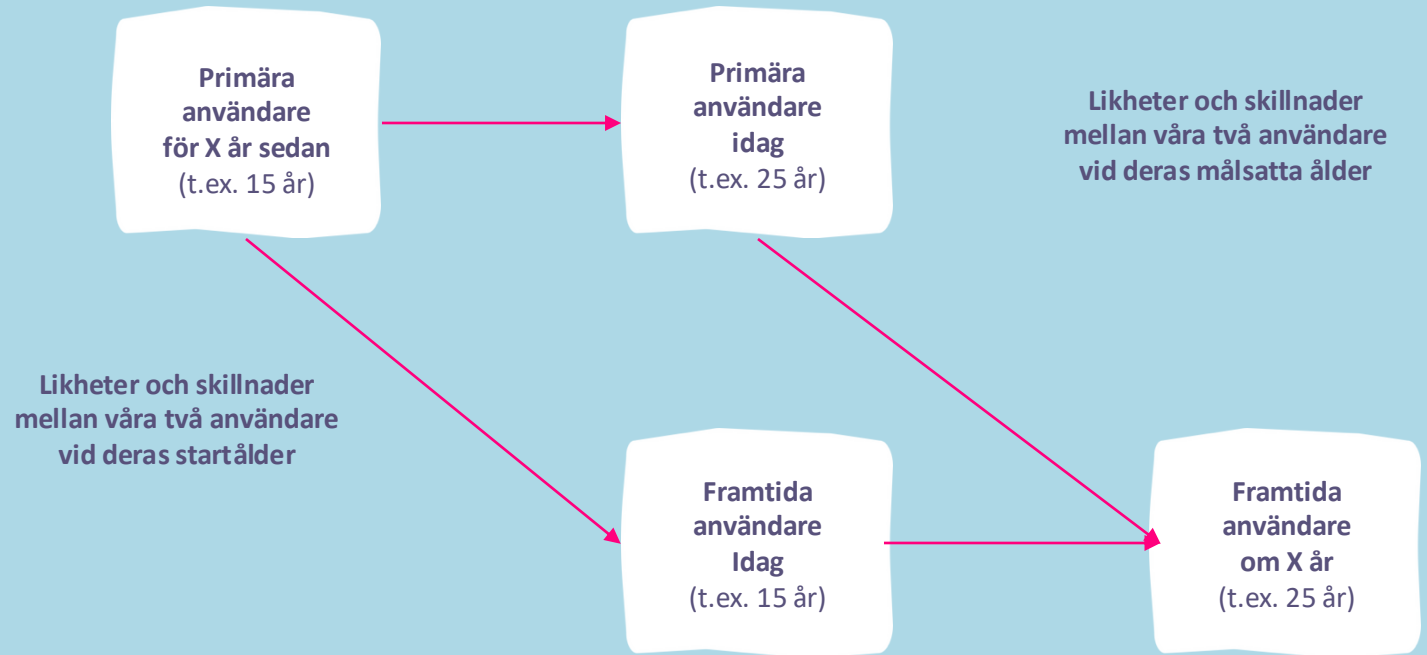
Rita en tredje ruta under den första. Här placerar du en ung användare i dag, med samma ålder som personen i ruta 2 hade. Skapa en persona baserat på dagens unga – använd gärna samma typ av källor.

4. Projicera in i framtiden

Rita en fjärde ruta, kopplad med en pil från den unga användaren till hur hen kommer vara som vuxen i framtiden – samma ålder som din primära användare har i dag. Det här är din framtida användare.

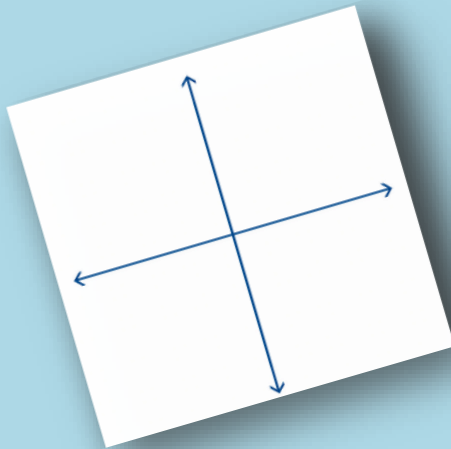
5. Jämför och dra slutsatser

Jämför personerna vid startåldern och vid målåldern. Identifiera förändringar i värderingar, vanor, förväntningar, drivkrafter, osv. Vad säger detta om hur ni behöver utveckla er tjänst eller verksamhet för att möta framtida behov?

Framtidsverkstädernas metoder

WHITE SPOTS

25–45 min

Syfte: Att identifiera nya möjligheter och upptäckta områden i ett landskap av existerande lösningar eller strategier, genom att visualisera och analysera det okända.

Vad?

White Spots är en metod för att analysera möjlighetsutrymmet. Målet är att hitta tomma, utforskade positioner, de så kallade "vita fläckarna", som kan visa vägen till nya idéer eller strategiska öppningar.

När används metoden?

- Identifiera outnyttjade möjligheter eller dolda marknadsbehov
- Få en överblick över existerande lösningar och positionera dem
- Pröva olika sätt att formulera en framtida positionering eller strategi

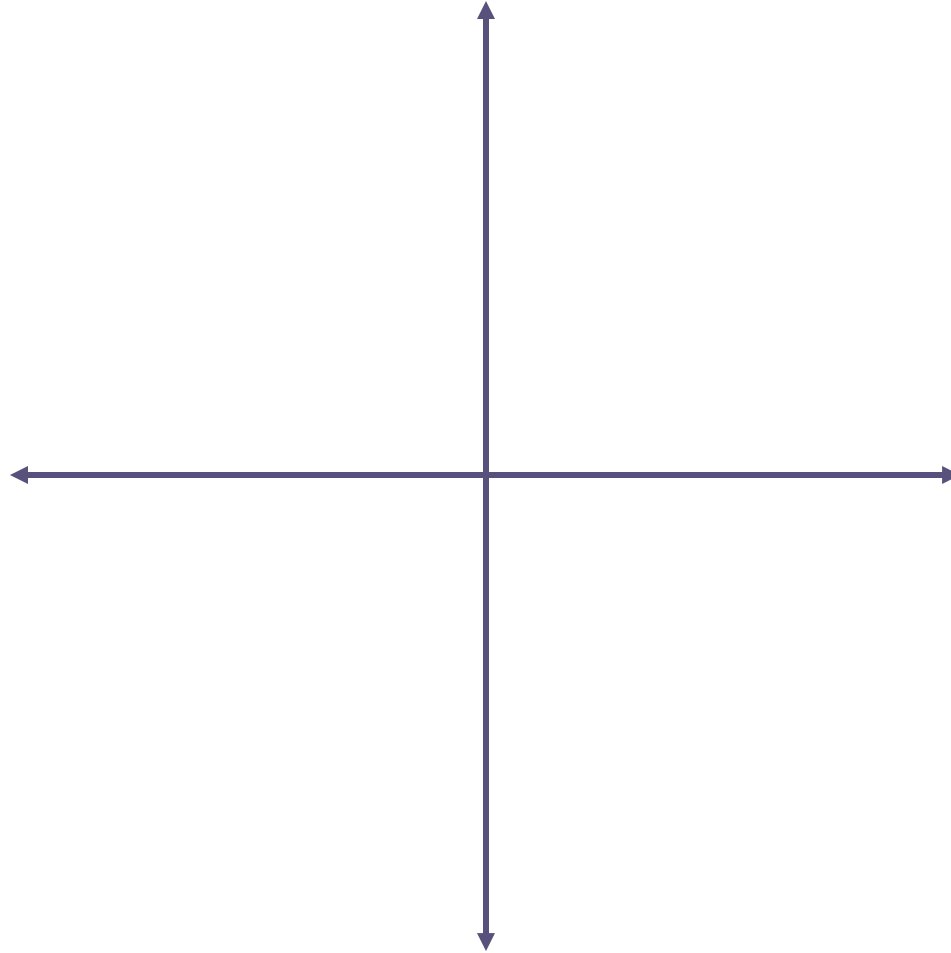
Hur går det till?

- Välj två relevanta dimensioner (t.ex. öppenhet – kontroll, lokal – global, individ – kollektiv), använd t.ex. dimensioner från kontext kartan.
- Rita en 2x2-matris med dimensionerna som axlar
- Placera in befintliga exempel, lösningar eller aktörer
- Analysera vilka rutor i matrisen som är tomma – där kan det finnas nya möjligheter
- Diskutera: Vad skulle krävas för att verka i en "vit fläck"?

Tips:

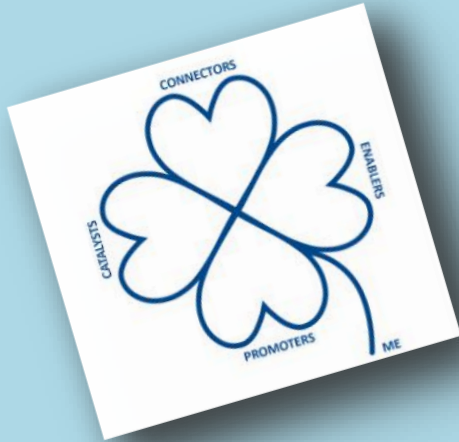
- Byt ut dimensionerna och se hur möjlighetsutrymmet förändras. Metoden fungerar också bra som diskussionsstartare i tvärfunktionella grupper eller som stöd för strategiarbete och tjänsteutveckling.

WHITE SPOTS

Framtidsverkstädernas metoder

CROWD CLOVERS

30–45 min

Syfte: Att förstå vem som kan bidra med vad i innovationsprocessen och hur balansen ser ut mellan nätverkets olika delar. Det hjälper att identifiera luckor, styrkor och utvecklingsmöjligheter i samarbeten.

Vad?

Crowd Clovers är en metod för att kartlägga och analysera ett innovationsnätverk, alltså de personer och aktörer som kan bidra till att utveckla och förverkliga en ny idé. Metoden fokuserar särskilt på samspelet mellan formella och informella relationer.

När används metoden?

- När du vil stärka ditt nätverk kring ett utvecklingsarbete eller en innovation
- Utvärdera balansen mellan formella och informella samarbeten
- Utforska vem som kan hjälpa er ta nästa steg i idéutvecklingen

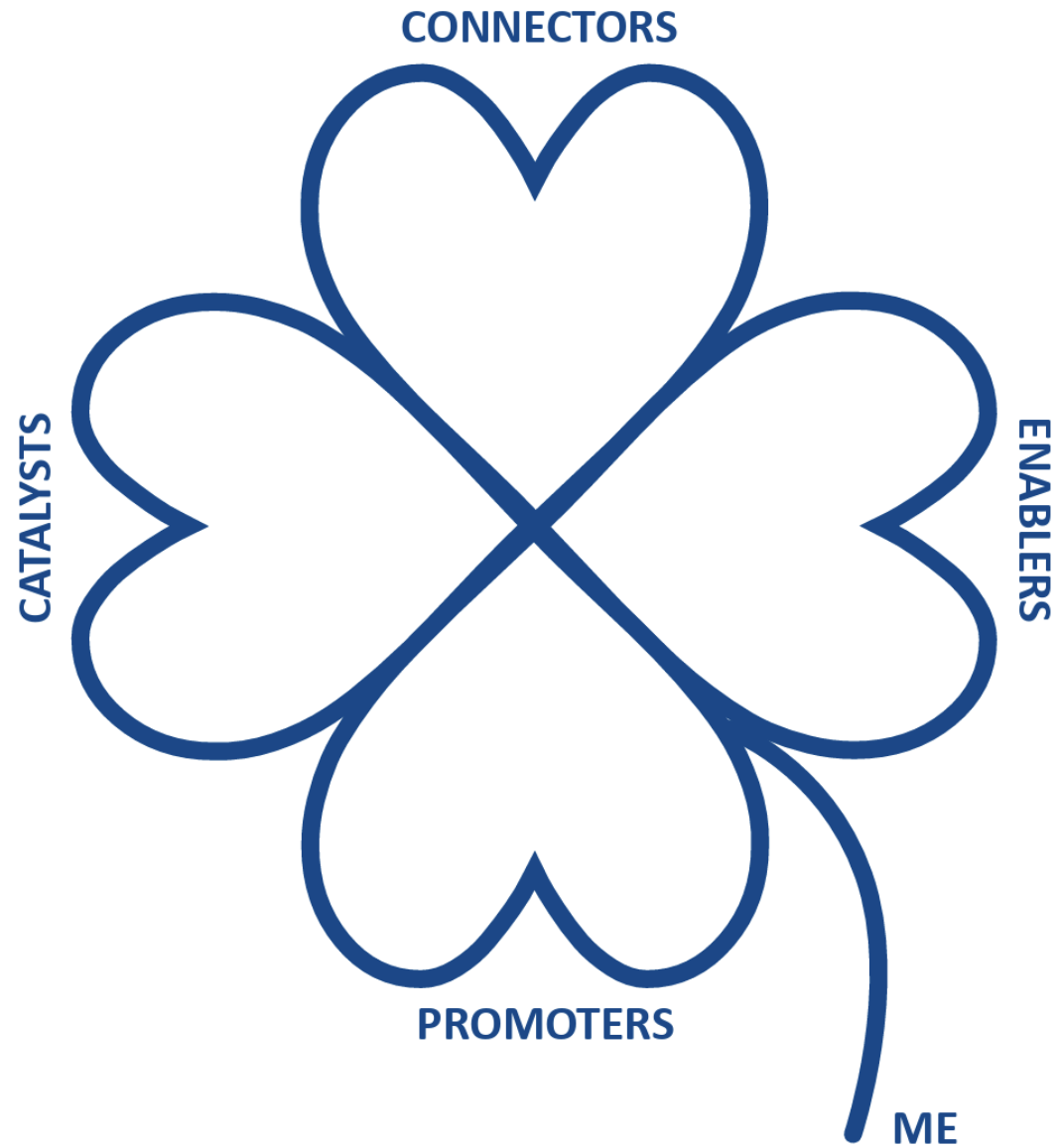
Hur går det till?

- Rita en fyrklöver där varje blad representerar en typ av nätverksrelation:
 - Idégivare och inspiratörer
 - Mentorerna och kritiska vänner
 - Resurser och möjliggörare
 - Drivande partners och medskapare
- Skriv in namn, roller eller organisationer i respektive blad. Diskutera vad som saknas och vad som kunde förstärkas.

Tips:

- Gör övningen i mindre grupper och jämför klöverkartorna
- Använd olika färger för formella och informella relationer
- Reflektera över vilka relationer som är aktiva idag – och vilka som behöver aktiveras eller stärkas framöver

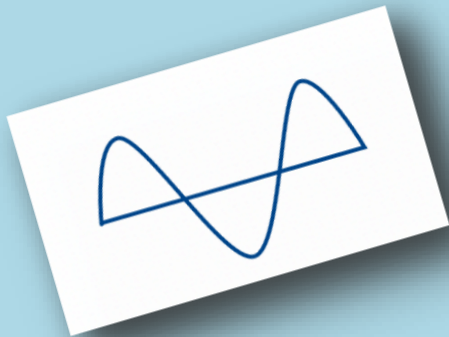
CROWD CLOVERS

Källa: Playbook for Strategic Foresight and Innovation

Framtidsverkstädernas metoder

PATHFINDERS

30–45 min

Syfte: Att identifiera och jämföra olika sätt att nå ett mål – inklusive oväntade eller oprövade vägar, samt att förstå beroenden och beslutspunkter längs vägen.

Vad?

Pathfinders är en metod för att visualisera alternativa vägar mot ett önskat framtida mål. Istället för att anta en enda linjär utveckling, uppmuntrar metoden till att tänka i flera parallella spår – beroende på olika val, resurser och omvärldsfaktorer.

När används metoden?

- När du vill undersöka olika strategier för att uppnå ett framtida mål
- Göra beslutspunkter och beroenden synliga
- Stärka förmågan att tänka adaptivt kring vägen framåt

Hur går det till?

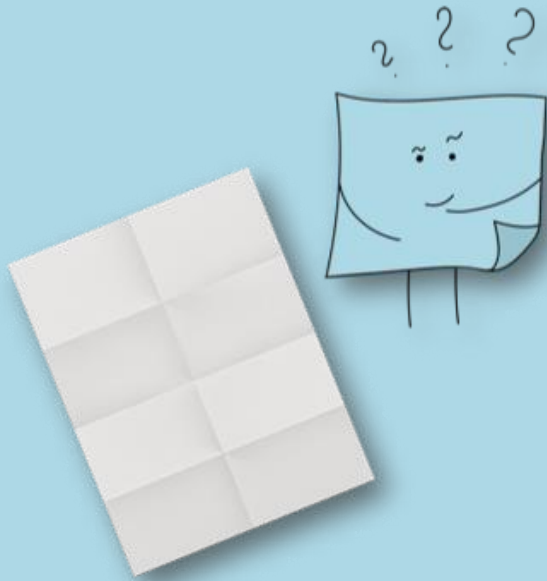
- Formulera ett tydligt framtida mål eller tillstånd.
- Rita flera alternativa vägar dit – minst tre.
- Identifiera viktiga beslut, hinder eller behov längs varje väg.
- Diskutera: Vilken väg känns mest realistisk, mest innovativ, mest riskfylld?

Tips:

- Undvik att fastna i “business as usual” – utmana minst en väg att vara radikalt annorlunda
- Kombinera gärna med scenarier eller trender
- Dokumentera visuellt, gärna i Miro eller på ett blädderblock

Framtidsverkstädernas metoder

CRAZY EIGHTS

10–15 min

Syfte: Att snabbt generera många olika idéer och därigenom hitta nya perspektiv eller lösningar som kan utvecklas vidare.

Vad?

Crazy Eights är en snabb idéutvecklingsmetod som går ut på att tvinga fram många visuella idéer på kort tid. Den bygger på kvantitet framför kvalitet i ett första skede och är ett effektivt sätt att komma förbi invanda tankemönster.

När används metoden?

- När du vill komma igång med idéutveckling
- Bryta invanda tankebanor
- Stimulera kreativitet inför ett konkret problem eller tema

Hur går det till?

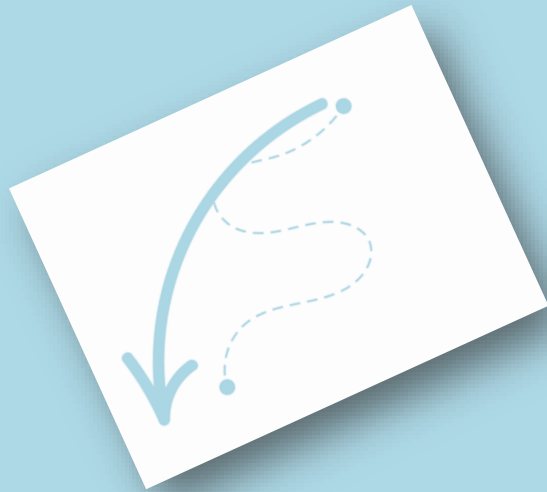
- Du behöver ett papper, en A4
- Dela A4:an i åtta rutor (2×4) genom att vika pappret.
- Deltagarna får 8 minuter på sig att rita/skissa 8 olika idéer – en idé per ruta. Använd 1 min / ruta.
- Dela idéerna i gruppen och välj 1–2 att arbeta vidare med.

Tips:

- Använd timer – det ska gå snabbt!
- Fokus på mängd, inte perfektion – skissa hellre än skriv
- Passar bra före idéprioritering eller prototypning

Framtidsverkstädernas metoder

BACKCASTING

60–90 min

Syfte: Att konkretisera vägen mot en långsiktig vision och tydliggöra vilka åtgärder som krävs för att ta sig dit.

Vad?

Backcasting innebär att man utgår från en önskad framtidsbild och arbetar sig bakåt till nuläget. Genom att kartlägga de steg som krävs för att nå målet kan man identifiera prioriterade insatser.

När används metoden?

- När man vill arbeta strategiskt mot en framtidsvision – till exempel i utvecklingsarbete, strategi- eller förändringsprocesser.

Hur går det till?

- Formulera en tydlig framtidsbild (t.ex. 2035).
- Identifiera vad som kännetecknar det tillståndet.
- Arbeta i steg bakåt i tiden: Vad måste ha hänt strax innan för att framtidsbilden ska vara möjlig?
- Fortsätt tills ni når nuläget.
- Identifiera konkreta åtgärder som kan sättas i gång nu.

Tips:

- Börja med flera olika framtidsbilder om möjligt, välj sedan en att utveckla.
- Kombinera gärna med visualisering eller scenarioskrivande.
- Låt olika perspektiv komma till tals, backcasting passar särskilt bra i tvärfunktionella grupper.

Framtidsverkstädernas metoder

TRENDCANVAS

40–60 min

Syfte: Att skapa gemensam förståelse för en trend och dess möjliga konsekvenser samt inspirera till strategiska insikter.

Vad?

Trendcanvas är ett visuellt analysverktyg för att utforska trender och dra slutsatser om deras möjliga påverkan på den egna organisationen eller verksamheten. Metoden hjälper till att strukturera tänkandet och se samband mellan olika faktorer.

När används metoden?

- När ni vill fördjupa analysen av en eller flera trender och koppla dem till er verksamhet, särskilt i inledningen av ett utvecklings- eller innovationsarbete.

Hur går det till?

- Trendcanvas fylls i utifrån en vald trend. Den innehåller följande fält:
- Trendens namn och kort beskrivning – Vad handlar trenden om?
- Drivkrafter – Vilka faktorer (teknologiska, ekonomiska, sociala etc.) ligger bakom trenden?
- Signaler och exempel – Hur syns trenden redan idag i samhället eller branschen?
- Påverkan – Hur kan trenden påverka vår organisation, våra målgrupper eller verksamhetsområde?
- Möjligheter och risker – Vilka chanser och hot ser vi?
- Vår respons – Vad bör vi göra eller förbereda oss på?

Tips:

- Analysera flera trender i olika grupper och jämför resultaten.
- Använd gärna PESTELI-modellen för att kartlägga drivkrafter.
- Fördjupa analysen med hjälp av scenarier eller What if?-frågor.

TRENDCANVAS

Trend

Trendens namn och kort beskrivning

Drivkrafter

Vilka faktorer ligger bakom trenden?

Signaler och exempel

Hur syns trenden redan idag?

Påverkan

Hur kan trenden påverka oss?

Möjligheter och risker

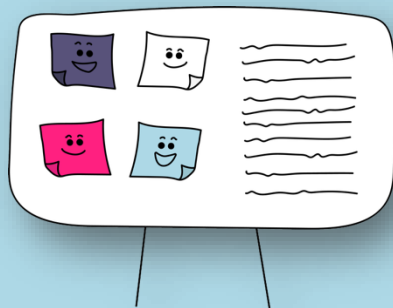
Vilka chanser och hot ser vi?

Vår respons

Vad-bör vi göra eller förbereda oss på?

Framtidsverkstädernas metoder

OMVÄRLDSJOURNAL

Syfte: Att skapa en levande och tillgänglig plats för att fånga upp, dela och reflektera kring signaler och trender i omvärlden. Journalsystemet stödjer en kultur av gemensam lärande och beredskap för förändring.

Vad?

En digital journal eller plattform där teamet kontinuerligt samlar och delar svaga signaler, trender och omvärldsobservationer. Den fungerar som ett gemensamt "spaningsblock" för hela organisationen.

När används metoden?

- När ni vill skapa en systematisk och gemensam rutin för att följa omvärlden.
- När ni vill göra omvärldsbevakning till en naturlig del av vardagen.
- För att fånga upp svaga signaler i ett tidigt skede.

Hur går det till?

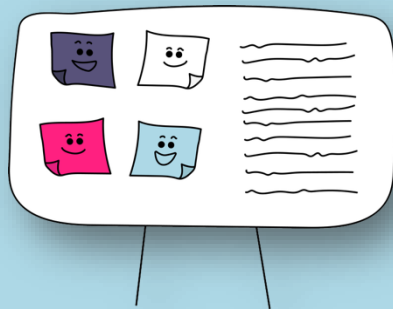
- Skapa en kanal eller arbetsbotten – till exempel en Teams-kanal, Slack, Miro-board eller ett delat dokument.
- Enas om fokus – t.ex. specifika områden att följa, eller utgå från PESTEL-faktorer.
- Bestäm frekvens – hur ofta man delar något (t.ex. varje vecka eller månad).
- Dela signaler – korta observationer, länkar, bilder eller insikter från omvärlden.
- Återkommande reflektion – t.ex. en gång i månaden går ni igenom vad som kommit in och diskuterar mönster, möjligheter och behov av åtgärder.

Tips:

- Ge utrymme för både snabba spaningar och mer utvecklade reflektioner.
- Utse någon som påminner eller samordnar, särskilt i början.
- Kombinera gärna med visuella stöd (ex. trendkort, bilder, rubriker).
- Låt alla bidra – även oväntade signaler kan vara viktiga.

Framtidsverkstädernas metoder

FRAMTIDSBULLETTIN

Syfte: Att sammanfatta och kommunicera viktiga omvärldsinsikter och framtidsspaningar på ett lättillgängligt sätt för hela organisationen. Framtidsbulletinen stärker framtidskompetens och ger underlag för strategiska diskussioner.

Vad?

En framtidsbulletin är ett nyhetsbrev eller en enkel publikation – digital eller tryckt – som samlar relevanta spaningar, signaler, trender och reflektioner. Den fungerar som en länk mellan omvärldsanalys och daglig verksamhet.

När används metoden?

- När ni vill sprida framtidsänk och skapa gemensam medvetenhet om förändringar.
- När omvärldsarbetet behöver bli mer synligt och tillgängligt i organisationen.
- För att bygga upp en intern kommunikation kring framtidsfrågor.

Hur går det till?

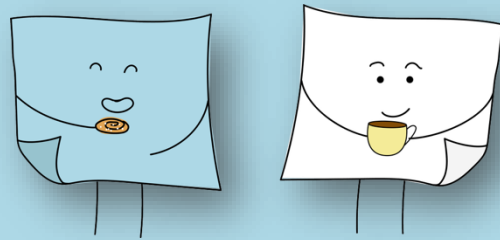
- Bestäm format och frekvens – exempelvis en kvartalsbulletin i PowerPoint, PDF eller via intranätet.
- Samla innehåll – signaler, trendkommentarer, intervjuer, omvärldsobservationer.
- Inkludera olika röster – låt olika personer bidra: lärare, ledare, studerande eller externa experter.
- Lyft fram reflektioner – gärna kopplat till verksamhetens mål eller utmaningar.
- Sprid och bjud in till dialog – t.ex. använd bulletinen som underlag för APT, teammöten eller workshops.

Tips:

- Använd ett fast format för igenkänning.
- Ge plats för olika perspektiv – både analytiska och vardagsnära.
- Inkludera visuella element som bilder, ikoner eller symboler.
- Knyt gärna bulletinen till andra metoder som Omvärldsjournal eller Trendcanvas.

Framtidsverkstädernas metoder

FRUKOSTSPANING

30–45 min

Syfte: Att skapa en lättillgänglig rutin för kontinuerlig omvärldsbevakning och framtidsspaning i organisationen. Frukostspaningar stärker det kollegiala lärandet och bygger framtidskompetens över tid.

Vad?

En frukostspaning är ett informellt morgonmöte där någon i organisationen (eller en gäst) presenterar en spaning eller reflektion kring en trend, signal eller framtidsfråga, med efterföljande samtal i grupp.

När används metoden?

- För att regelbundet lyfta omvärldsfrågor i organisationen.
- Som en del i en större strategi för framtidskompetens och omvärldsanalys.
- För att sprida ägarskap och engagemang kring framtidsfrågor.

Hur går det till?

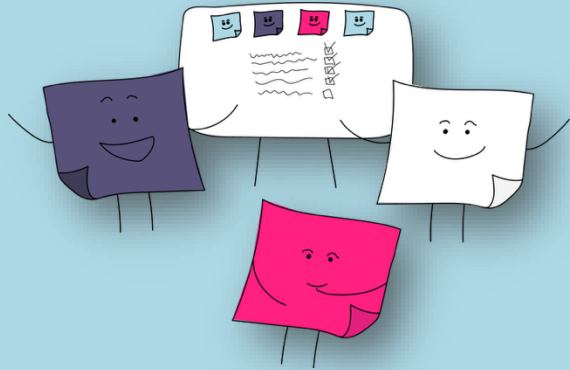
- Planera en serie – t.ex. en gång i månaden 30–45 min på morgonen.
- Utse spanare – deltagarna turas om att förbereda en kort spaning.
- Genomför träffen – spanaren berättar (max 10 min), därefter öppen reflektion eller kort strukturerad dialog.
- Dokumentera insikter – samla spaningar och diskussioner t.ex. i en omvärldsjournal eller intern logg.
- Använd insikterna – koppla till beslut, utveckling eller prototyper.

Tips:

- Bjud gärna in externa gäster ibland.
- Ge enkla ramar: en artikel, ett poddavsnitt eller ett aktuellt exempel räcker som grund för spaning.
- Koppla frukostspaningarna till verksamhetsplanering eller interna utvecklingsinitiativ.
- Erbjud digitalt deltagande om verksamheten är utspridd.

Framtidsverkstädernas metoder

OMVÄRLDSVECKA/MÄSSA

40–60 min

Syfte: Att skapa gemensam medvetenhet om viktiga förändringar i omvärlden, stärka framtidskompetenser och inspirera till handling i hela organisationen.

Vad?

En temavecka eller ett större event där olika aktörer inom organisationen (och ibland externa parter) delar trendspaningar, insikter och idéer om framtiden. Formatet kan likna en mäsas med stationer, presentationer, workshops och utställningar.

När används metoden?

- När organisationen vill skapa gemensam förståelse för omvärldsförändringar.
- Som startskott för ett omvärlds- eller strategiinitiativ.
- För att bygga engagemang och nyfikenhet kring framtidsfrågor hos hela personalen (eller även studerande/kunder/partners).

Hur går det till?

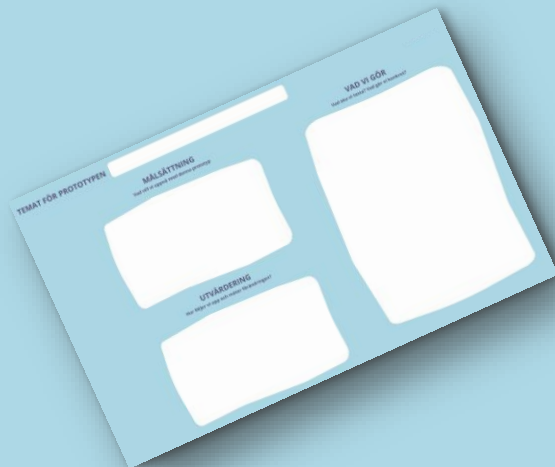
- Planera format och målgrupp – t.ex. 1 vecka med olika aktiviteter eller en halvdag med flera stationer.
- Sätt ett tema eller ett urval av trender – gärna utifrån tidigare analys eller t.ex. megatrender.
- Bjud in deltagare och värdar – personer/grupper som vill bidra med spaningar, insikter, case, prototyper.
- Genomför evenemanget – satsa på variation: stationer, panelsamtal, workshops, utställningar, tävlingar.
- Samla in insikter – använd t.ex. en gemensam vägg, post-it-insamling eller digital logg.
- Följ upp och koppla till utvecklingsarbete – exempelvis genom att starta nya arbetsgrupper eller fortsätta i roadmaps.

Tips:

- Gör studerande eller användare till aktiva medskapare!
- Ha en tydlig koppling till pågående eller kommande strategiarbete.
- Lyft fram även "tysta signaler" och motsägelsefulla trender – bredden är en styrka.
- Fånga upp vad deltagarna tycker är mest angeläget att ta vidare.

Framtidsverkstädernas metoder

PROTOTYP / EXPERIMENTKORT

30–45 min

Syfte: Att testa idéer i liten skala för att snabbt lära, justera och utveckla nya lösningar innan större beslut eller investeringar.

Vad?

En enkel metod för att konkretisera och testa en idé genom ett första försök, ett "experiment", ofta dokumenterat i ett kort som beskriver vad man vill prova, hur och varför.

När används metoden?

- När en grupp har formulerat en idé eller åtgärd de vill prova.
- För att skapa lärande och minskad risk i utvecklingsarbete.
- I slutet av en workshop eller idéprocess, för att ta nästa steg mot verklig förändring.

Hur går det till?

- Formulera vad ni vill prova – exempelvis en ny rutin, metod, samarbetsform.
- Skriv experimentkortet med dessa delar:
 - Idé
 - Varför denna idé? (behov/problem)
 - Vad vill vi uppnå / hur vet vi om det lyckas?
 - Vad gör vi konkret?
 - Vem gör vad och när?
- Genomför experimentet.
- Reflektera tillsammans – vad fungerade, vad bör utvecklas, vad lärde vi oss?

Tips:

- Tänk litet och snabbt: "hellre 80 % färdigt än 100 % aldrig gjort".
- Be om feedback från användare, kollegor eller ledning.
- Använd "flippade frågor" för att utmana idén: Hur skulle det se ut om vi gjorde helt tvärtom?

PROTOTYP / EXPERIMENTKORT

TEMAT FÖR PROTOTYPEN

MÅLSÄTTNING

Vad vill vi uppnå med denna prototyp

UTVÄRDERING

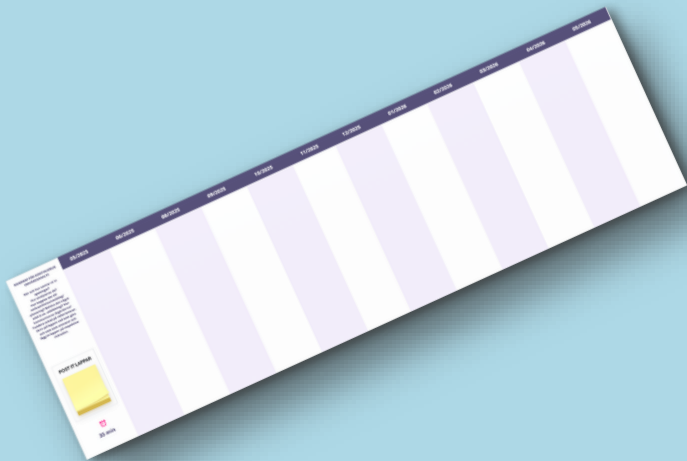
Hur följer vi upp och mäter förändringen?

VAD VI GÖR

Vad ska vi testa? Vad gör vi konkret?

Framtidsverkstädernas metoder

ROADMAP / ÅRSKLOCKA

45–60 min

Syfte: Att skapa en gemensam, visuell plan för hur organisationen systematiskt följer upp och arbetar med omvärldsanalys och framtidsfrågor över tid.

Vad?

En tidslinje eller cirkulär årsklocka där olika aktiviteter och processer för framtidsarbete placeras ut för att skapa struktur, kontinuitet och ansvar.

När används metoden?

- Som uppföljning efter en framtidsworkshop.
- I planeringen av strategiska processer, lärande eller utveckling.
- När flera initiativ behöver samordnas.

Hur går det till?

- Börja med ett blankt årshjul eller tidslinje.
- Placera in redan existerande processer – t.ex. utvecklingsdagar, ledningsmöten, budgetarbete.
- Lägg till nya initiativ – trendspaningar, workshops, omvärldsanalysmoment.
- Identifiera ansvariga och skapa uppföljningspunkter.

Tips:

- Inkludera både interna och externa källor (t.ex. rapporter, mässor, studiebesök).
- Koppla till organisationens mål och strategi.
- Gör den synlig – som affisch eller digital version – och följ upp regelbundet.

ROADMAP / ÅRSKLOCKA

ROADMAP FÖR KONTINUERLIG
OMVÄRDSANALYS

När och hur samlar ni in
spaningar?
Hur analyseras de?
Hur kopplas det till
verksamhetsutveckling/
-planering? Behövs det något
stöd (t.ex. utbildning)? Hur
kommuniceras åtgärderna?
Fundera också på roller/ansvar.
Skriv på lappen vad som görs
och vem som ansvarar och
lägg in lappen på respektive
månaden.

POST IT LAPPAR

35 min

05/2025

06/2025

08/2025

09/2025

10/2025

11/2025

12/2025

01/2026

02/2026

03/2026

04/2026

05/2026

Lärsam / Framtidsverkstäder

innolearny.

Emmi Ruth | InnoLearn Ab | emmi@innolearny.fi | +358 40 5335 085